

FRA LOVRO

Glasilo Vicepostulature
sluge Božjega
fra Lovre Milanovića

GODINA III. Broj 9 Božić, 2017.

Cijena 2 KM

KARDINAL PULJIĆ: Zavjet spremnosti na žrtvu

Mučeništvo je svjedočenje

Turska carevina početkom 19. stoljeća

Vijesti, svjedočenja, pisma

Čekanje i očekivanje

Poštovani čitatelji!

U rukama vam je najnoviji broj glasila vicepostulature sluge Božjega fra Lovre Milanovića *Fra Lovro*. S njegovim bogatim sadržajem dobili ste ga u ovo adventsko vrijeme kad očekujemo dolazak jednog od najradosnijih blagdana Katoličke crkve – Božić odnosno rođendan Isusa iz Nazareta – i pripravljamo se za njegovu proslavu.

Smijemo li se nadati da ste naše glasilo s radošću i zanimanjem čekali?

Čekanje je vrlo važan sadržaj našeg svakodnevnog života. Čekanje nekoga ili nečega. Pritom su naša čekanja protkana različitim osjećajima: pokatkad s radosnom nadom, a često su u njima nazočni i strah i strepnja.

I Isus će doći, kažu adventski evanđeoski ulomci koje smo slušali ovih dana. Želi da ga dočekamo i poziva nas na budnost. No, hoće li naše čekanje biti protkano strahom i željom da se susret s njim što više odgodi, ili će biti prožeto čežnjom i ljubavlju?

Došašće nas, uz ostalo, uvijek iznova stavlja pred pitanje: kakva su naša iščekivanja, koje su naše nade? No, zar za mene kao kršćanina pravo pitanje ne bi trebalo biti: što drugi očekuje i što očekuje od mene? Zar nije kršćanski više se brinuti oko toga da otkrijemo i ispunimo očekivanja drugih, a ne da insistiramo na ispunjenju naših vlastitih očekivanja?

Jer, upravo je to Isus učinio: Krist „postade ljudima sličan, obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, do smrti na križu“ (Fil 2, 7-8). Njegov se život, dakle, nije sastojao u tome da iščekuje nešto za sebe nego je čitavim svojim bićem ušao u sudbinu drugih ljudi te nastojao ispuniti očekivanja Očeva i očekivanja čovječanstva.

Čestit Božić i sveto porođenje Isusovo!

Urednik

IZ PROPOVIJEDI KARDINALA PULJIĆA

Zavjet spremnosti na žrtvu

Ponajprije želim odati priznanje našem vjeronome puku koji toliko godina čuva pamćenje na slugu Božjega fra Lovru Milanovića. Kada ljudi iz Crkve nisu čuvali uspomene, puk Božji ih je čuvao dolazeći i moleći na njegovu grobu i dobivajući uslišanja. Slušao sam brojne koji su znali reći kako su doživjeli utjehu u duši i u tijelu. Zato odajem to priznanje puku koji čuva pamćenje.

I mi smo večeras, u smiraju ovoga toplog dana, pošli od mjesta gdje je on položio život idući nositi utjehu bolesnicima i onda smo, hodočasteći, došli ovdje na njegov grob da slavimo svetu misu.

Prvo bih spomenuo razlog zašto se slavi misa za bolesnike. Upravo zato jer je sluga Božji Lovro hodeći bolesnicima položio svoj život. U trenutku trpljenja bolesnicima je zaista velika utjeha kada dođe svećenik, ispovijedi ih, pričesti i podijeli bolesničko pomazanje. To je utjeha vjere da čovjek može svoju bolest strpljivo nositi, da može sačuvati pouzdanje u Boga, da mu se pamet ne zamuti jer je važno sačuvati tu nadu, predanje u ruke Božje.

Vi znate da je Isus na križu izgovorio one poznate riječi: *U ruke tvoje, Oče, predajem duh svoj!* Htio bih danas ovdje na *fra Lovrinu mladu nedjelju*, kako je vi zovete, da se istinski probudi ta utjeha vjere, sposobnost pouzdanja unatoč svim kušnjama. Mi ljudi smo u svojem tijelu krhki. Vrlo lako nas bilo kakva bolest zadese. Čovjek se uznosi, ali kada ga pričepi, vidi se kako je slab i jadan. Svi smo mi to osjetili, nema ovdje nijednoga da nije to iskusio. Što godine odmiču, to se sve češće zbiva.

I moramo znati da ta slabost ljudska traži da brinemo za tijelo. Peta zapovijed nam kaže: *ne ubij!*, a to znači da se brinemo da sačuvamo zdravlje, ali briga za zdravlje nije jedina. Ima kod našeg naroda i pretjeranoga naglašavanja: neka samo Bog da zdravlja! Zdravlje tijela je važno, ali

neka nam da i zdravlje duše. Uz tjelesne slabosti i ranjivosti postoji i duševna slabost i ranjivost duše. Koliko sam puta znao čuti jadikovku: duša me boli! Ne vidi se rana na duši, ali iznutra boli. Zato je potrebno shvatiti da se te nutarnje bolesti liječe nadom u Boga. Grijeh razara čovjeka iznutra i mnoge stvari odražavaju se u fizičkoj slabosti, jer ne nosimo mir u duši. Kada sam jednog starca pitao šta je on trošio i jeo pa je tako velike godine doživio, on je rekao: Nije važno šta sam ja jeo, nego što je mene jelo. Ono što nas iznutra jede, što nas troši, često je grijeh i grižnja savjesti.

Ako želimo uravnotežiti svoj život, prevažno je sačuvati zdrav duh. To je nutarnji duh čiste savjesti koji se čisti pokorom, kajanjem, skrušenošću... i to je ta utjeha koju svećenik nosi. Toliko sam puta kao svećenik i kao župnik, obilazeći bolesnike i dijeleći im sakramente, doživio da nakon sakramenata jednostavno ožive: kao da se vratila snaga, jer Duh daje snagu tijelu. Zato je važno vrednovati i to što nas liječi iznutra.

No, dok govorimo o bolestima, vidimo da nije samo čovjek bolestan, i priroda je oboljela. Vidim ovdje ovaj bor ispred sebe, i on je obolio, suši se, a koliko takvih ima u šumama: i šuma je oboljela, voće je oboljelo. Priroda je oboljela jer ju je čovjek zatrovao različitim otrovima. Kao što je zatrovao svoje srce grijesima, tako i prirodu truje. Zatrovali smo i javno mnijenje. Danas i previše toga slušamo i gledamo po novinama, televiziji, u politici što truje čovjeka. Ništa ne tješi nego samo crne misli donosi. Nakon dnevnika, svi bismo trebali ići psihijatru da se liječimo.

Ja sam cijelo vrijeme rata živio s narodom, i poslije rata, i pratim kako se sve to razvija u dušama. Zanimljivo je kako je rat ostavio strašne posljedice. Ono što je mržnja porušila to ćemo nekako obnoviti, ali ono što mržnja iznutra nagrizla to je teško obnoviti. Kako se uvukla nesloga, sebičnost, svađa... Jednostavno jedni druge ne podnosimo.

Danas slavimo slugu Božjega fra Lovru Milanovića, koji je bio spreman na žrtvu. Nema boljega lijeka da izliječi to naše zatrovano ozračje od spremnosti na žrtvu. On je bio spreman

Kardinal Vinko Puljić na misi u Turiću

umrijeti noseći Isusa ljudima i zato ga častimo i molimo da ga Crkva uzdigne na čast oltara. Moram priznati da će vaša molitva i vaše ustrajno čašćenje prisiliti Crkvu da ozbiljnije poradi na proglašenju. No, posebno bih htio naglasiti da i vi, časteći slugu Božjega, shvatite da ga ne možemo častiti a nositi u srcu ljutnju, mržnju i osvetu, jer to je suprotno Lovrinoj žrtvi. On je bio spreman žrtvovati se za Isusa. Ako prihvatimo Isusa u svoj život, ne možemo dozvoliti da među nama vlada tolika nesloga, tolika mržnja, sebičnost, zajedljivost, otrov među nama. Nemojte misliti da je to samo u vama laicima, ja bih bio sretan da je tako, no nema pore gdje se to nije uvuklo, u svako srce, i to je teže izliječiti nego porušene kuće i porušene crkve. To liječi jedino evanđelje, sakramenti, ispovijed, pričest, molitva jedino to može liječiti.

Časteći fra Lovru, želimo izmoliti hrabrost za žrtvu, da Božja bude na prvom mjestu i tek tada ćemo biti pravi Lovrini poštovatelji. Vaš današnji hod za njegovom slikom neka bude hod za njegovim životom, spremnost za žrtvovanje za Isusa... Hrabrim vas sve da nitko odavde ne ode a da ne ponese taj zavjet spremnosti za žrtvu. Ljudi spremni na žrtvu obnavljaju svijet, jer su sposobni obnoviti svoje srce. Sluga Božji fra Lovro isprosio nam hrabrost života i sposobnost za svjedočanstvo da smo Kristovi u svakom trenutku i na svakom mjestu. Amen!

Sveti Marko Križevčanin

Mučeništvo je svjedočenje

Od temeljne je važnosti da se shvati istinska bit mučeništva: ono proizlazi iz ljubavi, ono je iskaz i izraz najviše ljubavi prema Kristu

Piše: **dr. fra Tomislav Šagi-Bunić**

Bilo bi sigurno vrijedno istražiti kada i kako se dogodilo da je u hrvatskom kršćanskom jeziku upotrijebljena riječ *mučenik* i *mučeništvo* da se njome izrekne ono što je prvo kršćanstvo izričalo grčkom riječju *martyrs* i *martyrion*. Kad se stvaralo latinsko kršćansko nazivlje, tu riječ nisu na latinski preveli, nego su sačuvali grčku riječ u polatinjenom obliku: *martyr* i *martyrium*. Da je kod nas ona prevedena riječju *mučenik*, to nije bez značenja ni bez važnosti za shvaćanje te pojave kod nas. A budući da mučeništvo ide nekako u samu jezgru kršćanske egzistencije na svijetu, boja i prizvuk riječi kojima se ona imenuje udarilo je dobrim dijelom pečat i samom shvaćanju kršćanske egzistencije u našem narodu.

Trpljenje kao svjedočenje

Grčka riječ *martyrs* znači *svjedok*, a *martyrion* znači *svjedočenje*. Nije potrebno da se čovjek posebno jako napreže da bi uvidio kako su ve-

like razlike u preljevima i usmjerenjima između riječi *svjedok* i riječi *mučenik*, *svjedočenje* i *mučeništvo*. Premda one u kršćanstvu hoće da izreknu istu stvarnost, golema je razlika u onome što od te stvarnosti stavljaju najprije pred naše oči i na što usredotočuju našu pažnju.

Svjedok je netko koji nešto čini, odlučno i svjesno nešto izvršuje, *svjedoči*. I *svjedoči* za nekoga, u prilog nekome. *Svjedok* i *svjedočenje* po svojoj su naravi aktivne riječi i uključuju jedan osobni odnos prema drugoj osobi ili osobama.

Mučenik je čovjek koji nešto trpi, podnosi, koga muče i mrcvare. Našu pozornost tu ne privlači njegova nutrina, njegovo unutarnje držanje, nakane i osjećaji iz kojih je ušao u taj položaj u kojem se nalazi, nego je pred našim očima prvenstveno njegova muka kao takva, veličina te muke i raznovrsnost načina kojima ga muče.

Kad kažemo *mučenik*, sama nas riječ sili da svrnemo pažnju na mučitelje: njihova zloća, okrutnost, nepravednost, sve nam je to više pred očima negoli ljubav i plemenština osobe koja trpi. Pravednost mučenika, koji je udaren na nezasluzene muke, i nepravednost njegovih mučitelja, koji ga sa zlobom i zluradošću udaraju – to su prvotna uporišta za moralni sud koji u sebi stvaramo kad mislim na *mučeništvo*. U nama se podiže srdžba na mučitelje i u sebi im izričemo moralnu osudu, a za mučenoga osjećamo samilost. Tako je muka nekako stavljena u središte, a oko njega se razvrstavaju dva nepomirljiva tabora: jedni koji muke nanose i drugi koji ih trpe, mučitelji i mučenici. Ponekad se može dogoditi da nam bude važnija definitivna osuda mučitelja negoli ljubav prema mučenicima, a prečesto kršćanstvo dobiva okus muke, nečega gdje je od svega muka najvažnija...

Očito, muka i trpljenje nisu izvan te kršćanske stvarnosti o kojoj govorimo, jer inače ne bi ni bilo moglo doći do toga da se za nju upotrijebe riječi *mučeništvo* i *mučenik*. Ali da se pravo shvati što je bit mučeništva, treba početi od onoga što u prvi red stavlja grčka riječ, što ona (preuzeta u latinski i u druge jezike) kazuje kao prvotno, jer ona, po tome što je u

Gabriel Jurkić, Fra Nikola Tavelić,
prvi hrvatski svetac

Svetome pismu, ima povlašten položaj i pruža izvornije polazište za razumijevanje cjeline.

Svjedočenje ljubavi

Mučenik je, dakle, prije svega svjedok. I podnijeti mučeništvo znači izvršiti neko svjedočenje. Takav je bio slučaj đakona Stjepana, za kojega kaže sv. Pavao: »Kad se prolijevala krv Stjepana, tvoga svjedoka (martyros), osobno bijah prisutan i slagah se... « (Dj 22, 20). Bitno je to da je Stjepan svjedočio za Krista: njegovo prolijevanje krvi, trpljenje i smrt bijahu oblik toga svjedočenja. To nije bio doduše bilo kakav oblik, nego baš takav oblik svjedočenja koji je zahvatio Stjepana u srž njegove egzistencije, koji je učinio da svjedočenje postane vrhunski vid njegova zemaljskog postojanja, da se njegova egzistencija zgusne u svjedočenje za Krista kao u svome posljednjem činu po kojem se završuje i zaokružuje, postaje definitivno to i takva. Svjedočeći smrću, Stjepan je postao svjedok u svojoj ljudskoj definitivnosti, svjedok u

čistom obliku, svjedok čiji se život i čija se ličnost slila u posljednji čin svjedočenja kao u jedno jedincato žarište. Ona je potvrdila sebe potvrđujući Krista ulaganjem sama sebe, krajnjim i neopozivim. Smrt je tu u službi svjedočenja, ne promatra se za sebe i nezavisno.

Otuda je veoma razumljivo zašto II. vatikanski koncil o mučeništvu govori unutar nauke o ljubavi. On tvrdi da je »oznaka istinskog učenika Kristova ljubav i prema Bogu i prema bližnjemu«, pa nadovezuje: »Budući da je Isus, Sin Božji, svoju ljubav očitovao time što je svoj život položio za nas, nitko nema veće ljubavi od onoga tko položi svoj život za njega i za svoju braću« (usp. 1 Iv 3, 16; Iv 15, 13). Odmah u sljedećoj rečenici Koncil mučeništvo naziva »najvećim svjedočenjem ljubavi« (*Lumen gentium*, 42). To je od temeljne važnosti da se shvati istinska bit mučeništva. Ono proizlazi iz ljubavi, ono je iskaz i izraz najviše ljubavi prema Kristu. Često se kaže da je mučenik čovjek koji je dao život za svoju ideju. Ili uopće za neku veliku i vrijednu ideju. Ustvari mučenik u pravom kršćanskom smislu je čovjek koji je dao život za jednu osobu, za Krista. Veli se u teologiji: za vjeru, za koju vjersku istinu, ili za koju kršćansku krepost. To se može tako reći, ali se mučeništvo ipak usidruje u onome što je rekao veliki mučenik iz početka II. stoljeća, sv. Ignacije Antiohijski: »Da Isusa Krista dostignem« i »da se u Isusu Kristu nađem.«

Mučenik ljubi Isusa Krista i on svjedoči pred ljudima njega i njegovo djelo. Svega sebe ulaže u to da iskaže pred svima kako se vjerom i ljubavlju s Kristom svezao, poistovjećuje sebe s Kristom, svoj život s njegovim životom. I zato polaže svoj život, »ništa vidljivo ni nevidljivo ne može ga spriječiti, samo da Krista dosegne. Pa makar sve muke što ih davao može izmisliti pale na nj, samo da Krista steče« (sv. Ignacije Antiohijski).

U tom smislu kršćansko mučeništvo poprima kristovski karakter. Drugi vatikanski koncil izrekao je to ovim riječima: »Po mučeništvu učenik se upriličuje Učitelju u njegovu slobodnom prihvaćanju smrti za spasenje svijeta« (LG 42).

Preuzeto iz:

NIKOLA TAVELIĆ, prvi hrvatski svetac,
Zagreb, 1971., str. 25-26.

POSTUPAK BEATIFIKACIJE I KANONIZACIJE U KATOLIČKOJ CRKVI (VI.)

Daljnji tijek postupka - saslušavanje svjedoka

Piše: **prof. dr. fra Velimir Blažević**

Nakon što postupak bude otvoren, provodi se istraga i prikupljaju dokazi, bilo ispitivanjem svjedokâ o životu, krepostima i glasu svetosti, ili o mučeništvu, o postojanju zakonitog iskazivanja štovanja služi Božjem od pamtivijeka, ili o pretpostavljenom čudu koje se pripisuje njegovu zagovoru, bilo pribavljanjem dokumenata o svemu tome.

U novijim kauzama od najveće važnosti je ispitivanje svjedokâ na zakazanim sjednicama, što znači u nazočnosti suca istražitelja, promicatelja pravde i bilježnika, i treba se obavljati sa svim jamstvima koja propisi traže, i sudac treba nastupati s nužnim oprezom u razaznavanju kada svjedok govori uistinu objektivno, a kada ponesen osjećajima, ili iznosi samo svoje mišljenje, bez da svoje tvrdnje potkrepljuje konkretnim činjenicama.

Prije nego započne ispitivanje svjedoka, treba prikupiti dokazne isprave, o čemu će više riječi biti kasnije. Međutim, ako prijeti opasnost da nestane svjedokâ očevidaca, npr. starijih i bolesnih, i da se ostane bez njihovih usmenih izjava, biskup ili njegov ovlaštenik, pozivajući se na načelo: da se ne izgube dokazi, može odrediti da se svjedoci ispituju i prije nego se dovrši prikupljanje dokaznih isprava.

Svjedočanstvo o životu ili smrti neke osobe, pismena izjava za sjećanje može se predati biskupu i prije nego se za nju pokrene kauza. Da bi se mogla prihvatiti kao dokaz ako kauza bude pokrenuta, tu izjavu mora potpisati onaj tko ju je napisao i s njim supotpisati crkveni ili građanski bilježnik.

Na sjednicama na kojima se sasluša svjedok, uz suca istražitelja, promicatelja pravde i

bilježnika, mogu još prisustvovati postulator, ako mu sudac to zbog opravdanog razloga ne zabrani, i osobe za koje sudac smatra da su nužne u odvijanju postupka, kao što su: stručnjak, tumač, daktilograf, itd.

1) Kakvih svjedoka ima, tko može biti svjedok

U postupku utvrđivanja i dokazivanja svetosti ili mučeništva slugu Božjih u novijim kauzama od ključne važnosti su svjedoci i njihovo svjedočenje. O tome je potrebno također nešto reći, barem ukratko.

Kao svjedoci u istraživanju dolaze oni koje je postulator predložio, zatim svjedoci po službenoj dužnosti ili *ex officio*, a među njih spadaju i stručnjaci u povijesti i arhivisti, a kod istraživanja o mogućem čudesnom ozdravljenju liječnici koji su liječili ozdravljenu osobu i medicinski stručnjaci koji su ozdravljenoga pregledali, kao i susvjedoci tj. osobe koje su svjedoci spomenuli u svojim iskazima.

Za dokazivanje herojskih kreposti ili mučeništva sluge Božjega u novijim kauzama svjedoci moraju biti oni koji su slugu Božjega osobno i izravno poznavali, tj. *očevici*, a to su u prvom redu krvni srodnici i rođaci, a njima se mogu, ako je potrebno, dodati svjedoci koji su nešto čuli o služi Božjem od očevidaca, tj. *svjedoci po čuvenju*. Kod dokazivanja herojskih kreposti ili mučeništva, te glasa svetosti i znakova sluge Božjega koji je pripadao nekoj ustanovi posvećenog života ili družbi apostolskog života, ili kleričkom i laičkom društvu, znatan dio svjedoka moraju biti oni koji ne pripadaju dotičnoj ustanovi, družbi ili društvu, osim ako to zbog posebna načina života sluge Božjega, npr. u klauzuri, nije moguće.

Svjedoke se radi saslušanja može na sjednicu pozvati i usmeno i telefonom, ili porukom preko postulatora ili vicepostulatora, ali je sigurnije da se to učini pismenim putem. Pismenom pozivnicom, s naznakom mjesta i vremena sjednice, potpisanom od biskupova ovlaštenika, treba svakako pozvati svjedoka ako odbije usmeni poziv, ili se sumnja da se

na usmeni poziv neće pojaviti na sudu. Preporučljivo je da se ispitivanje svjedokâ započne s onima koji su najduže bili povezani sa slugom Božjim i najbolje poznaju njegov život, ili pretpostavljeno čudo koje se želi dokazati.

2) Način ispitivanja svjedokâ

Pitanja koja se imaju postaviti svjedoku na saslušanju sastavlja promicatelj pravde, uz suradnju, ako je potrebno, kojega stručnjaka iz dotičnog područja na koje se istraživanje odnosi. Ta se pitanja sastavljaju veoma detaljno i o mnogim pojedinostima. Pripremljena pitanja na saslušanju izravno postavlja sudac istražitelj, a mogu se postaviti i druga, *ex officio*, bilo na traženje promicatelja pravde, ili postulatora, ili stručnjaka.

U mnogim slučajevima, međutim, neće biti potrebno svjedoku postavljati sva pripremljena pitanja. Ako je on poznao slugu Božjega kratko vrijeme ili samo posljednje godine života, ili mu je poznata samo neka okolnost ili neka pojedinost iz života sluge Božjega, u tim slučajevima sudac može neka pitanja posve izostaviti, ili više njih spojiti i ograničiti samo na određenu činjenicu ili okolnost.

Sudac se ne treba zadovoljiti općenitim tvrdnjama, nego treba tražiti da svjedok navede konkretne činjenice kojima će potkrijepiti ono što tvrdi i da također navede izvor odakle mu saznanje o određenoj činjenici, tj. kada, kako i od koga je doznao za stvari koje iznosi.

Kada se završi ispitivanje svjedoka, bilo u cijelosti ili dijelom, svjedoku treba naglas pročitati što je izjavio i, ako smatra potreb-

nim, dati mogućnost dopunjavanja, ukidanja, ispravljanja ili mijenjanja. Nakon toga svjedok treba svoj iskaz potpisati, zajedno sa sućem ili biskupovim ovlaštenikom, promicateljem pravde i bilježnikom, inače je on nevaljan.

Prije davanja iskaza svjedoci trebaju položiti prisegu da će govoriti samo istinu i čuvati službenu tajnu, a kad ispitivanje završi prisegom također potvrditi istinitost vlastitog svjedočanstva.

3) *Ispitivanje svjedoka koji borave izvan biskupije u kojoj se vodi postupak*

Svjedoke koje treba ispitati, ako prebivaju u drugoj biskupiji ili eparhiji, može se pozvati da dođu u sjedište biskupijskog suda u kojem se postupak vodi. Ako ne mogu, ili ne žele doći u tu biskupiju ili eparhiju, biskup ili njegov ovlaštenik, promicatelj pravde i bilježnik mogu, uz pismeno dopuštenje dotičnog biskupa, otići i ispitati svjedoke u biskupiji ili eparhiji u kojoj žive. Mogao bi u drugu biskupiju ili eparhiju poći samo sudac istražitelj, ali bi u tom slučaju morao od mjesnog biskupa zatražiti da imenuje *ad casum* promicatelja pravde i bilježnika. Ako nije moguće da svjedoci iz druge biskupije dođu u biskupiju gdje se postupak vodi, ili da sudac ode i da ispita svjedoke, drugi način da se oni ispituju bio bi, da se zatraži pomoć biskupa biskupije u kojoj oni žive. U tom slučaju postulator kauze na sjednici, ili pismeno, zatraži od suca istražitelja da se uputi molba za pomoć sudišta u biskupiji ili eparhiji gdje svjedoci žive. Dopis sa zamolbom upućuje biskup u čijoj biskupiji je postupak pokrenut biskupu neke druge biskupije gdje se nalaze svjedoci koje treba ispitati, priopćava imena svjedokâ i njihove adrese, i prilaže pitanja koja je sastavio promicatelj pravde. Svjedoke mora ispitati dotični biskup ili njegov ovlaštenik uz sudjelovanje promicatelja pravde i bilježnika koje imenuje taj biskup.

/Nastavit će se/

FRA LOVRINA MLADA NEDJELJA

Hodočasnička zavjetna misa na grobu mučenika

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić predvodio je u subotu, 26. kolovoza, misno slavlje na grobu fra Lovre Milanovića u župi Turić kod Gradačca u Bosanskoj Posavini. Misa se inače svake godine slavi posljednje subote i nedjelje u kolovozu, a to slavlje u narodu se zove *Fra Lovrina mlada nedjelja*.

Duhovni program je započeo na stratištu - mjestu ubojstva toga mladog svećenika, župnika velike župe plehanskoga kraja, koja se u to vrijeme i zvala Velika, i pomoćnika u tadašnjoj velikoj župi Tramošnica, u čijem je sastavu bila sadašnja župa Turić. Kardinal je potom zajedno s vjernicima uz molitvu krunice u procesiji s fra Lovrinom slikom i svijećama prošao kroz selo i došao do groblja gdje je pokopan fra Lovro. Tu je u suslavlju s domaćim župnikom Ilijom Matanovićem, vicepostulatorom kauze fra Marijanom Karaulom i još desetoricom svećenika predvodio misno slavlje.

U jeku ljetne žege dogodila se promjena župnika u župi svetog Ilije Proroka Turić. Dosadašnji župnik dr. Pero Brkić otišao je

na novu dužnost u župu Jelaške, a iz Jelašaka je u Turić za župnika došao vlč. Ilija Matanović. Odmah se intenzivno pristupilo planiranju i ostvarivanju plana za proslavu fra Lovrine nedjelje.

Trodnevnica

U srijedu, 23. kolovoza, upriličen je u Donjoj Tranošnici prvi dan trodnevnice za fra Lovrinu nedjelju. Okupilo se 96 osoba i četvorica svećenika. Misno slavlje predvodio je župnik Donje Tramošnice fra Jozo Puškarić. Na drugi dan trodnevnice, 24. kolovoza, slavilo se u župi Srednja Slatina. Nazočilo je 76 vjernika i petorica misnika, što je za Srednju Slatinu osvježenje. Kroz misno slavlje vodio je i duhovne poticaje davao župnik Srednje Slatine vlč. Marko Stipić.

Trećeg dana trodnevnice, 25. kolovoza, okupljanje je bilo u Gornjoj Tramošnici. Nazočile su 104 osobe i petorica svećenika. Kroz misno slavlje i duhovni nagovor u prekrasnoj propovijedi o svećeništvu vodio je župnik Gornje Tramošnice fra Pero Baotić.

Subota i nedjelja

Sutradan, u subotu 26. kolovoza, bio je svečani dan kada se hodočasnici okupljaju

na mjestu mučeništva sluge Božjega, mole i pjevaju te se sakramentalno izmiruju s Bogom i bližnjim u sv. ispovijedi. Potom se u procesiji išlo ka grobu sluge Božjega, u turističkom župnom groblju, gdje se s prvim čovjekom Crkve u Vrhbosni kardinalom Vinkom Puljićem slavila zavjetna sveta misa. Kruna završetka fra Lovrine nedjelje bila je u nedjelju 27. kolovoza u 11 sati: svetu misu na grobu mučenika predvodio je fra Marijan Karaula, vicepostulator fra Lovrine kauze.

Pred kapelom fra Lovrina mučeništva okupilo se u subotu, 26. kolovoza, već i do 150 osoba kada je u 17 sati započelo ispovijedanje i molitva krunice. U 17 i 30 krenula je procesija okupljenog mnoštva pobožnog puka Božjega predvođena slikom sluge Božjega fra Lovre i križem Isusa Krista, za koga je on dao svoj život. Na čelu procesije bili su nadpastir kardinal Vinko sa svećenicima. Procjena je da je u procesiji bilo do 450 osoba.

Svetu misu na grobu mučenika fra Lovre, sluge Božjega, u 18.30 predvodio je kardinal sa 14 svećenika, u nazočnosti i do 900 osoba vjernog puka Božjega okupljenoga sa svih strana. Misno pjevanje animirala je časna sestra Jela Dubravac sa svojim susestrama iz samostana u Gornjoj Tramošnici.

Kardinalova poruka

Dirljive kardinalove riječi u propovijedi svakoga su takle i dobrano zamislile, posebno njegova završna poruka:

„Naš današnji hod za fra Lovrinom slikom neka bude hod za njegovim životom, za spremnost žrtvovati se za Isusa. Zato vas hrabrim: nitko neka ne ode s ovoga groba da ne ponese taj zavjet spremnosti na žrtvu, jer samo ljudi koji su spremni na žrtvu obnavljaju svijet.“

Tako smo i ove godine uspješno očuvali tradiciju okupljanja u povodu fra Lovrine mlade nedjelje, koje je započelo prije dva stoljeća, odmah nakon mučeničke smrti i na koje su svake godine, osim u ratno doba, hodočastile tisuće vjernika iz raznih krajeva Bosanske Posavine, a i susjedne Slavonije i Srijema te Srbije. Mnogo je usmenih a i zapisanih uslišanih molitava i ozdravljenja po zagovoru ovog mladog mučenika, kojega je 3. veljače 1807. na blagdan sv. Blaža u tridesetoj godini života, nedužnog, nožem usmratio Turčin Mujo Arnaut. Usmrtio ga je samo zato jer noseći Isusa bolesniku, nije sišao s konja, kako su to nalagale tadašnje vlasti.

Prije tri godine službeno je pokrenut postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim.

Tekst: **vlač. Ilija Matanović**
Fotografije: **Brankica Lukačević**

Peratovci u Donjem Višnjiku

Danas u Peratovcima imaju svega tri-četiri stalno naseljene kuće, a u cijelom Donjem Višnjiku za blagoslov kuća našlo ih se 25

Prije 211 godina, 1806., dogodilo se nešto što je ražalostilo župnika fra Lovru Milanovića toliko da je svoju nevolju upisao u Matici umrlih, gdje se inače upisuju samo šturi podaci o pokojniku. Preminula je, naime, Barbara Guberac, supruga Mijata Guberca iz Peratovaca u dobi od 40 godina a da nije primila sakramente umirućih. Ukućani su župnika pravodobno išli zvati, ali on nije mogao doći jer ga nisu našli kod kuće. Kad se vratio i čuo da su ljudi dolazili zvati ga teškoj bolesnici, hitno je pošao u Peratovce, ali našao ju je mrtvu. Pokopali su je u Bukovici, u groblju Buban.

Sam fra Lovro u golemoj župi

Gdje su Peratovci? Gdje ljudi nisu našli fra Lovru kod kuće? I gdje je tada on bio pa tek kasnije došao u pokojničinu kuću?

Fra Lovro Milanović bio je od svibnja mjeseca 1804. godine do časa svoje smrti u ožujku 1807. župnikom župe Velika, župe koja je u trenutku njegova nastupa obuhvaćala čitav današnji derventske dekanat i prostirala se od Johovca kod Doboja do Bosanskog Broda i Brusnice prema Odžaku. Župa je sjedište imala u selu Modran, nekada zvanom i Golubić, a pravni nasljednik te župe-majke jest današnja župa sv. Marka Evanđelista Plehan.

Sjeverni dio župe Velika (danas su to župe Foča, Cer i Sočanica) bio je već službeno proglašen samostalnom kapelanijom

Foča, što znači da je župnik imao ponekad kapelana, ali on nije stanovao s njime u Modranu, nego je stalno bio u Foči. Godine 1806. samostalnom kapelanijom postalo je i Koraće, koje je obuhvatilo sve današnje župe u bosanskobrodskoj općini, uključujući i žeravačka sela Vrela (Vrilla), Grk (Gark) i Kruščik.

Upravo u Koraću se zadesio fra Lovro kad su ga ljudi došli zvati u Peratovce, jer se razbolio bio koraćanski kapelan fra Mijo Nikolić. Fra Lovro je pošao da ga njeguje, ali umro mu je na rukama. U međuvremenu je bez sakramenata u Peratovcima umrla Barbara Guberac i fra Lovro je bio silno žalostan što na tako velikom prostoru ne može sam stići do svih bolesnika pa umiru bez popudbine.

Peratovci i Eugen Savojski

Peratovci se u povijesti spominju kao mjesto gdje je Eugen Savojski prvi put nakon što je na svom pohodu na Sarajevo 1697. godine prešao Savu odmarao vojsku. Dugo je to bilo ime sela, a danas označava samo zaseok, jednu kosu sela Donji Višnjik

Peratovci - glavni put kroz zaseok

Babin greb u Višnjiku

u župi sv. Franje Asiškog Žeravac. Ta kosa vodi od doma mjesne zajednice i filijalne crkve u Višnjiku strmu prema župi Bukovica, koja se uzdiže na susjednom brdu. I danas u njoj ima Guberaca, ali ih je znatno više u drugim dijelovima sela Donji i Gornji Višnjik.

Guberci su starosjedioci, za razliku od nekih drugih, koji su se u Peratovce naselili kasnije. Upravo mi je jedna od nasljednica tih novijih doseljenika, Matija Marijić rođena Akmadžić, kroz priču o svome djedu, koji je iz Hercegovine otišao u Ameriku a odande sa zarađenim novcem stigao u Peratovce i od bega kupio stotinu dunuma zemlje, pojasnila odakle potječe to ime Peratovci.

Ljudi govore – kaže Matija – *Peratovci*, a to su *Feratovci*, jer se tako zvao beg čiji su posjedi ovdje bili.

I doista, u starim maticama se počesto umjesto Peratovci pisalo *Feratovci*. Fratri su pisali slovo *f*, a narod ga nije izgovarao tako nego kao *p*, što katolici inače često čine pa kažu *Pilip* umjesto Filip. Međutim, ni *Feratovci* ili *Feratovci* sasvim sigurno nije originalan naziv, jer se beg ipak mogao zvati

samo Ferhat-beg pa su to zasigurno nekada bili *Ferhatovci*, tj. stanovnici na imanju nekoga Ferhat-bega. Uostalom, tako se i danas zove jedno selo u okolici Jajca, jer i ondašnji su katolici, naravno, imali problema s fonemom *f* pa i fratre zovu *pratri* i Franjice *Pranjićima*.

Selo od tri-četiri kuće

Danas u Peratovcima imaju svega tri-četiri stalno naseljene kuće, a u cijelom Donjem Višnjiku za blagoslov kuća našlo ih se 25. Svi ostali, a prije rata bilo ih je u Donjem i Gornjem Višnjiku 700, razišli su se po bijelom svijetu u potrazi svak za svojom srećom. Neki su napravili doista uspješnu karijeru, kao što je npr. rektor osječkog sveučilišta dr. Vlado Guberac, koji je rođen u Feratovcima i ondje mu žive roditelji. No, mi smo, naravno, pristrani i najuspješnijima smatramo one koji su se uspjeli vratiti na svoje, u Feratovce u Donjem Višnjiku, gdje je prije dva stoljeća dolazio i mučenik fra Lovro Milanović.

Tekst: **Mirko Filipović**
Fotografije: **Marijan Karaula**

Turska carevina početkom 19. stoljeća

Da bi se mučeništvo fra Lovre Milanovića smjestilo u povijesna događanja toga doba i tako donekle razumjelo, potrebno je čuti što o tome kažu stručnjaci. Ovo je mali izvadak iz jednog takvog spisa

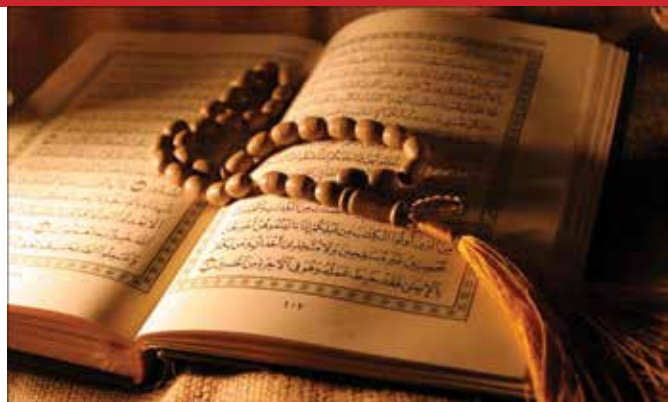
Piše: **dr. Ivan Pederin**

U Osmanskoj Carevini vlast je bila u rukama sultana, ali samo izvršna vlast. Sultana su u obnašanju vlasti nadzirali carigradski muftije koji su se novačili iz redova islamskih pravnika - ulema, a bili su kadije. Za razliku od ostalih kadija, carigradski je nosio naslov šerif ul islam, dok je sarajevski kadija nosio naslov mula. Oni su nadzirali sultana, odnosno travničkog vezira i pazili da vlada po islamskim načelima. Tako je sultan, odnosno travnički vezir imao samo izvršnu, vojnu i upravnu vlast, dok su islamska načela te vlasti bila sadržana u Kur'anu, šerijatu i *qanun nami*.

Muslimanske svete knjige

Šerijat je sveto pravo islama utemeljeno na Kur'anu i kazivanjima Muhameda Haditha. To pravo do tančina određuje društveni, etnički, vjerski i gospodarski život svih muslimana. No, to pravo, nastalo u ranom srednjem vijeku, ubrzo je zastarjelo pa ga je sultan Mehmed II. nadopunio *qanun namom*, a Sulejman I. je *qanun namu* proširio. *Qanun nama* ipak nije zakonik, nego zbirka uputa beglerbegovima, dakako odobrena od ulema...

Muslimani imaju četiri svete knjige. To su: Knjiga pejgambera Muse (Geneza), Knjiga pejgambera Davuda (Knjiga kraljeva), Indil (Evandjelje) i Kuran časni. Oni prema tome smatraju da su kršćani i Židovi u pravoj vjeri, ali da je njihova, muslimanska vjera savršenija. To znači da su kršćani i Židovi imali dobar i

priznat položaj u Osmanskoj carevini, ali nisu bili ravnopravni u smislu francuske revolucije, to više što u Turskoj nije bilo građanskog zakonika do Mecelle 1877. Muslimani su se odijevali drugačije negoli kršćani i Židovi, označavali su svoje kuće koje su bile više od kršćanskih i židovskih, kršćani nisu smjeli jahati konja i nositi oružje, nisu smjeli sablažnjavati muslimane javno pijući vino i sl. Uopće, kršćani i Židovi nisu bili ravnopravni s muslimanima. U političkim prilikama Osmanske carevine to je značilo da su se Osmani osjećali superiornima, smatrali su da su oni miljenici Alaha, koji im tu nadmoć jamči, te da Carevina ne može propasti.

Mahmud II. nije se, međutim, osvrtao na islamsku pravnu tradiciju pa je izazvao silan otpor ulema i muslimana uopće jer su oni osuvremenjivanje doživljavali kao poniženje i napad na svoj mentalitet. Europljanin sad više nije kaurin i ruglo, nego uzor, turskim ratnim brodovljem zapovijedaju francuski časnici, mladež se šalje u zapadne škole, u samoj Turskoj, a osobito na Balkanu, kršćani stječu gospodarsku nadmoć, govori se o ravnopravnosti koja je nedvosmisleno izražena u Đulhanskom hatišerifu. Pobožni muslimani vide u reformama i zapadnjacima savjet da napuste svoj identitet koji je zastario i pun predrasuda. Otpor reformama bio je osobito jak kod balkanskih muslimana, koji su među zadnjima primili islam, pa su oni odgovorili bunom Husein-kapetana u Bosni i skadarskog Mustafa-paše Bušatlije. Porta je ugušila te bune...

Politička i vjerska nastojanja

Balkan i Turska bili su područje interesa velikih sila. Rusija je željela osvojiti Carigrad i obnoviti Bizantsko Carstvo. Ta nastojanja bila su politička i vjerska, a ne gospodarska, a njima se protivilo načelo legitimizma koje je prožimalo rusku politiku. Engleska i Francuska željele su napraviti Tursku svojim tržištem i nisu htjele da Rusija osvoji Carigrad. Zapadni masoni i druge tajne organizacije vidjeli su u Turskoj jedan od stožera svjetske reakcije te su slali dobrovoljce u Grčku.

Austrija je dvadesetih i tridesetih godina bila vjerna Bečkom kongresu, vidjela je u Turskoj člana Svete Alijanse i održavala s njom vrlo dobre i prijateljske odnose, a nadala se da će na Balkanu naći tržište za proizvode svoje industrije, koja je u to doba još bila nerazvijena. Sudbina Balkana rješavala se u Londonu, Parizu, Beču i St. Petersburgu, a ne na samom Balkanu. Balkan je, dakle, tridesetih godina bio područje ravnoteže interesa velikih sila, ali i područje nezadovoljstva muslimana, kao i kršćana, koji su morali nositi teško breme poreza jer je Turska morala platiti Rusiji veliku ratnu odštetu, a imala je zastarjeli i neučinkoviti način naplate poreza koji se nije modernizirao...

Stanje u Bosni

U Bosni je jačao austrijski utjecaj. Austrija je diskretno pomogla Turskoj da uguši bunu Husein-kapetana, a vrhovni kancelar grof Mittrowsky pisao je 17. ožujka 1833. dalmatinskom guverneru, podmaršalu (Feldzeugmeister) grofu Wenzelu Vettern von Lilienbergu u Zadar da novom veziru Daud-paši pošalje lijep poklon, što je njemu, Mittrowskom, savjetovao Metternich. Austrija je uočila potkupljivost državnog aparata i odlučila ga iskoristiti da bi ostvarila neki utjecaj u Bosni. Iste godine upućen je iz Splita u Bosnu i jedan trgovac, koji je zapravo bio obavještajac. On je trebao doznati kakav je novi vezir, kako se odnosi prema katolicima i pravoslavicima te je li istina da on više

sluša pravoslavnog vladiku. Tom će se obavještajcu platiti 60-80 fl.

Uto se u Livno vratio vrlo prevrtljivi bivši livanjski kapetan Ibrahim-beg Firdus, koji je malo bio na strani pobunjenika, a malo protiv njih i nadao se da će postati muteselimom. Splitski okružni poglavar Girolamo Nani doznao je da je vezir prijetio Bošnjacima da će ih Porta, ako joj se ne podvrgnu, predati nekoj stranoj sili. Neki su smatrali da je ta strana sila Rusija. Nani je preporučio predsjedništvu da se o stanju u Bosni savjetuje s franjevcima u Fojnici te da tamo pošalje svećenika Šimu Divića iz Katuna kraj Omiša, koji im je prijatelj. Još jedna osoba na Balkanu bila je u dobrim vezama s Portom, Miloš Obrenović, pa se njemu obratio Osman-beg, koji je kao izbjeglica boravio u Rijeci, i molio ga da mu ishodi pomilovanje u Porti...

U Bosni su se redali nemiri i bune već od 1839. Turska nije imala suvremeno pravno obraženo činovništvo, pa je naplata poreza bila izrazito neuredna i loša, a 1833. ukupni se porezni teret povećao za 60% te su se množile zlorabe i nasilja prilikom naplate poreza. Mnogi muslimani, ali i kršćani morali su u vojsku, iako je Mehmed-Alija, koji je pobijedio velikog vezira i bio pred vratima Carigrada, morao preko volje i na zahtjev Francuske sklopiti mir i odustati od slanja brodovlja na Dardanelle. U to se pitanje umiješala i ruska diplomacija.

Bosanski muslimani pratili su ta ratna zbivanja nadajući se da će Mehmed-Alija ići u Carigrad pa su masovno dezertirali iz turske

vojske, koju su oni nazivali nizamskom. U Livno se tako vratilo 50 muslimana dezertera. Velika većina bosanskohercegovačkih muslimana smatrala je sultana otpadnikom od islama te je točku duhovne orijentacije tražila u Egiptu. Dezerteri koji su se vraćali pričali su mnogo dobrog o Egiptu. Novi vezir premjestio je gotovo sve kapetane, Firdusa je poslao u Banju Luku, no on tamo nije bio muteselim. Na njegovo je mjesto došao neki Jeskević, koji je u doba pobune bio utekao u Makarsku. Tada su i mnogi Hercegovci postali muteselimima.

Odnos s katolicima i pravoslavicima

Begovi su u Bosni bili u lošim odnosima s katolicima i pravoslavicima, koji su u njima vidjeli feudalne gospodare. Nova vlast željela je odnos prema svima na temelju jednakih prava, prijetila je begovima konfiskacijama i tvrdila da ima podršku Porte, Srbije i Austrije. Grčki episkop Sarajeva, Grk iz Fanara, osoba je vezirovog povjerenja i njegov savjetnik. Vezir je održavao živu korespondenciju s Milošem Obrenovićem, kojeg je posjećivao i sarajevski episkop. Vezir je naredio muteselimima da iz bogatih i siromašnih muslimanskih obitelji izaberu dječake te da ih pošalju u Carigrad na školovanje. Takvo vezirovo držanje stvorilo je u Bosni uvjerenje da vezir ne računa mnogo na vojsku iz Carigrada, već se oslanja na Miloša Obrenovića i na Austriju...

U Bosni se razoružavala raja, a Bosanci nisu smjeli putovati u Srbiju, i obratno, zbog ustanaka koji nisu prestajali u Bosni, iako je njihovo težište sada bilo u Turskoj Hrvatskoj. U ovim bunama muslimani su se osobito surovo odnosili prema kršćanima, što je bio odgovor na načelo Porte da vidi samo ravnopravne podanike te da ne pravi razlike između kršćana i muslimana, kako gore vidjesmo. Bosanski muslimani ustajali su sada protiv te jednakosti.

U islamskoj državi kršćanin nije ravnopravan s muslimanom pred zakonom. Musliman se može oženiti kršćankom ili Židovkom, ali se muslimanka ne može udati za kršćanina ili

Miloš Obrenović

Židova. Kršćani ne smiju jahati konja i nositi oružje, ne smiju nositi crvenu i zelenu boju, ne smiju javno piti vino, jesti svinjetinu ili obavljati svoje vjerske obrede, ne smiju graditi nove crkve, moraju plaćati više poreza pod ponižavajućim uvjetima.

Musliman ne može imati roba muslimana, ali može kršćanina i sl. Sada, kad su bosanski muslimani doživjeli poraze od Porte, rasla je mržnja između njih i Osmanlija (koje su oni nazivali Turkušama). Osmanlije su im predbacivali da su balije, poturice, gori od kaura, a ovi njima da su otpadnici od islama, dok su oni, Bošnjaci, »pravi Turci«. No, bosanski muslimani iskaljivali su svoj bijes na kršćanima, pa su uslijedila ubojstva, silovanja, pljačke, optužbe da se ulagaju sultanu koji i nije pravi musliman i sl.

Tako je nastao pojam »turskog zuluma«, koji se kolportirao više u srpskoj povjesnici i književnosti, ali i u hrvatskoj, npr. u Mažuranićevoj *Smrti Smail-age Čengića*. Vezira su svi omalovažavali, njegova vlast bila je slaba, Bosna je tako postala zemlja mržnje, nasilja i katičnih društvenih i političkih prilika. Turska je u Bosni imala na svojoj strani jedino vojnu silu, koja nije imala uvjerljivu nadmoć, pa joj to nije bilo dovoljno da upravlja Bosnom.

(Ulomci iz sažetka rada objavljenog pod naslovom: *Oblici otpora balkanskih muslimana reformama iz Carigrada / Prema spisima zadarske pismohrane/*)

Hodočašće studenata dopisne teologije

U subotu 16. rujna 2017. prvi puta je došlo najavljeno hodočašće u župu Turić i na grob sluzi Božjem fra Lovri. Pred podne su stigli njih dvadeset dvoje iz raznih mjesta Hrvatske, a okupila ih je zajednička ideja studija *Dopisne teologije „Fra Jerko Fućak“*. Uobičajeno je da grupa negdje hodočasti godišnje. Budući da ih je župnik pozvao u župu Turić, rado su se odazvali.

Slavili su svetu misu sa župljanima, objedovali u domu-školi, pohodili fra Lovrin grob, popili zajedničku kavu i na odlasku pohodili Gradačac i svetište Gospe od Anđela u Gornjoj Tramošnici.

Dan je bio lijep, ugodan i topal, suncem obasjan, ali više duhom nutarnjim. Nadati se da i hodočasnici ponesoše lijepe uspomene iz Posavine i Turića i da će prenijeti drugima da nas ima još živih i u ovim krajevima Bosne.

I. M.

Mons. dr. Mato Zovkić

Profesoru Zovkiću uručena Ekumenska povelja

Na Tjednu kršćanske knjige, koji se od 25. do 31. listopada 2017. održao u Osijeku, upriličena je 28. listopada svečana dodjela Ekumenske povelje za 2017. godinu mons. dr. sc. Mati Zovkiću, profesoru emeritusu i kanoniku Vrhbosanskog stolnog kaptola. Povelju mu je dodijelio Evanđeoski teološki fakultet u Osijeku kao izraz “duboke zahvalnosti i iskrenog priznanja za izvrsno i

postojano promicanje ekumenske kulture, međureligijskog dijaloga i suradnje”.

Manifestacija Tjedan kršćanske knjige održava se svake godine na osječkom protestantskom fakultetu uz tzv. Dan reformacije. Na ovogodišnjem tjednu, obilježenoj proslavom 500. obljetnice reformacije, sudjelovao je velik broj kršćanskih izdavača i predstavljeno je na desetke najnovijih izvrsnih izdanja kršćanske literature. Razgovor s dr. sc. Matom Zovkićem o njegovim knjigama, uz poseban osvrt na knjigu *Poziv biblijskih proroka* moderirao je dekan fakulteta profesor dr. sc. Marcelo Macelaru.

Dr. Zovkić je biskupov ovlaštenik, sudac istražitelj u kauzi slugu Božjega fra Lovre Milanovića.

KTA/rr

Čudesno ozdravljenje i ojačanje vjere

Bilo je vrijeme uskrsnih blagdana, negdje krajem mjeseca ožujka 2016. godine, kada sam se telefonom čuo sa svojom sestrom Ankom Pušeljić, koja je udana za Mišu Pušeljića iz Ade kod Odžaka, ali od ovog nesretnog rata živi u Hrvatskoj negdje kod Čazme. Na uobičajeno pitanje *kako su* rekla mi je da su svi u kući nekako slabi, kao da je neka prehlada i gripa.

Nakon nekoliko dana sestra javlja da su se svi uglavnom oporavili, ali da Miši, njezinom suprugu, nikako nije dobro te je odvezen u bolnicu u Bjelovar. Imao je vrlo otežano disanje, neprestano je kašljao, glas mu se gotovo potpuno oduzeo te ga je hvatala groznica, a štucaje nikako nije prestajalo. Na trenutke se čak i gubio.

Nakon prvih pretraga u bolnici u Bjelovaru, liječnik je rekao da je stanje na plućima vrlo loše i da svi simptomi upućuju da je riječ o zloćudnom tumoru te je hitno prebačen u Klenovnik kod Varaždina u specijaliziranu bolnicu za plućne bolesti.

Kada bismo nazvali da pitamo kako je, odgovor bi bio da je i dalje stanje vrlo loše i čekaju se nekakvi nalazi iz laboratorija, a liječnici su rekli da su oni učinili što su mogli i da je sada sve u Božjim rukama.

Kako je obitelj mnogobrojna, već su se organizirali da, po starom dobrom običaju u Posavini, devet osoba posti u istom danu.

Mi smo se ovdje u Tramošnici također organizirali te smo nas tri osobe postile po tri dana. I sam sam postio i nikada mi lakše nije bilo postiti. A onda sam sjeo u automobil i otišao u Turić na fra Lovrin grob, zapalio dvije svijeće i iskreno se pomolio da, po zagovoru fra Lovrinu, Bog dade neko čudo i da mu bude bolje. Otišao sam kući pun nade i vjere da će sv. fra Lovro uslišati moju molitvu.

Prošla su otprilike 3 do 4 dana i mi smo otišli u Hrvatsku u posjet, a sestra je javila da su stigli nalazi i da se ne radi o zloćudnom tumoru nego o nekakvoj jakoj bakteriji, koja ima

sve simptome kao i zloćudni tumor, te kako je Miši osjetno bolje i da je zaustavljeno štucaje pa je pomalo počeo i pričati.

Kada smo mu mi došli u posjet već je mogao ustati i pričati s nama. Tada sam mu ispričao da sam išao na fra Lovrin grob i molio se za njegovo ozdravljenje.

Nakon desetak dana izašao je iz bolnice dobro oporavljen i iz dana u dan stanje je bivalo sve bolje, tako da je nedavno dolazio i ovamo kod nas u Tramošnicu. Prvo što me je pitao bilo je mogu li otići s njime u Turić na fra Lovrin grob. I naravno, otišli smo, zapalili svijeće i pomolili se na fra Lovrinu grobu zahvaljujući Bogu i fra Lovri na ovome, po našem doživljaju i uvjerenju, čudesnom ozdravljenju.

Možda ovo nekome i nije nešto posebno (netko se razbolio, otišao liječniku i izliječio se), jer u današnje vrijeme mobitela, interneta, uznapredovane medicine može izgledati smiješno vjerovati da nekome bude bolje, da netko ozdravi jer se molio Bogu, jer je vjerovao u zagovor mučenika fra Lovre... No, ja često intenzivno razmišljam o ovom događaju i ne mogu iz misli izbaciti ono duboko i istinsko uvjerenje da je sv. fra Lovro pomogao pri ovom ozdravljenju. Ali ne samo to, nego zahvaljujem Bogu i sv. fra Lovri što je moju vjeru ojačao, i ne samo moju. Moj zet Mišo je dao izraditi i na fra Lovrin grob postaviti jednu mramornu ploču na kojoj je napisao:

Zahvaljujem sv. fra Lovri na čudesnom ozdravljenju i ojačanju vjere

M. P. Ada – Odžak

P. s. O svemu gore navedenom postoji i kompletna medicinska dokumentacija!

Franjo Josipović,
Tramošnica

Dario je ozdravio

Roditelji smo troje djece: Dominik, Dario i Josip. Prije tri godine (2014.) Dario je obolio od *Absencen Epilepsie* i, nakon pretraga, počeo je uzimati lijekove. To su mali epileptični napadi u kojima bi zastajao i pogledom bio odsutan na nekoliko sekundi. Bilo je dana kada su se napadi događali i po 30 puta na dan. Mijenjao je nekontrolirano smjer pri hodanju, prilikom jela ostajala bi žlica u zraku nekoliko sekundi, a nakon napada bi nastavio kao da ništa nije bilo. Morao je prestati sa svim aktivnostima u kojima bi se mogao ozlijediti i što je god činio, moralo je biti u nazočnosti još jedne osobe kako bi ga se moglo očuvati od mogućih ozljeda.

Mogućnost velikog napada postojala je konstantno pa je imao i lijek koji je morao nositi sa sobom ako bi se to dogodilo.

Kada sam prošle godine bila u svojoj rodnoj župi Šikari ispričala sam župniku fra Marku Lovriću o Dariju i njegovoj bolesti. On mi je u razgovoru predložio da odemo na grob fra Lovre Milanovića i molimo za ozdravljenje.

To smo i učinili u kolovozu 2016., vjerujući da Bogu dragom ništa nije nemoguće. Ono što se nakon toga počelo događati uistinu nas je obradovalo i osokolilo. Kontrole koje su slijedile pokazale su poboljšanje i svaka sljedeća kontrola bila je sve bolja i bolja, tako da je u siječnju 2017. godine prestao piti lijekove.

Mi vjerujemo da je po zagovoru fra Lovre Milanovića naš sin Dario ozdravio i zahvaljujemo dragom Bogu za uslišane molitve.

Ljiljana i Vinko Dragić
Župa Dubrave kod Brčkog

S prepoznatljivom fizionomijom

Fra Lovro, glasilo Vicepostulature sluge Božjega fra Lovre Milanovića, koje izlazi od travnja 2015., a dosad je objavljeno 8 brojeva, već je dovoljno profilirano da se o njemu može dati neka ocjena.

S tehničke strane, Glasilo se uređuje ukusno i ima svoju prepoznatljivu fizionomiju. Ne piše se samo o fra Lovrinu mučeništvu i čašćenju koje mu se iskazuje i o milosnim uslišanjima po njegovu zagovoru, nego se donose pobudni tekstovi također općenito o svetačkom životu i o mučeništvu, zatim o vjerskim i drugim prilikama za vrijeme osmanske vladavine u BiH, o sadašnjim posavskim župama nekadašnjeg područja na kojem je fra Lovro pastoralno djelovao. Sadržaj mu je u svakom slučaju bogat, poučan i zanimljiv, i to je razlog da je u javnosti veoma dobro primljen. A valjalo bi da donosi i prikaze o tijeku istražnog postupka beatifikacije, naime o održanim sjednicama saslušavanja svjedoka te o radu povijesnog povjerenstva na prikupljanju dokumentarne građe, da se barem donekle može pratiti tijek toga postupka.

Vicepostulator fra Marijan, brinući se za uređivanje i redovito izlaženje Glasila, predano i uspješno obavlja svoju službu na širenju glasa o životu i mučeništvu fra Lovre. Nadati se da neće ni ubuduće malaksati u svom žaru i trudu, iako mu je to otežano nakon što ga je Uprava provincije Bosne Srebrene premjestila iz Sarajeva, gdje se nalazi ured Vicepostulature, u samostan na Gorici, u Livnu.

Fra Velimir Blažević,
Banja Luka

Iznenaden sam

U ruke mi je po prvi puta došlo glasilo vicepostulature sluge Božjega fra Lovre Milanovića *Fra Lovro*. To je bilo i moje prvo upoznavanje s jednim hrvatskim velikanom i mučenikom fra Lovrom, te vjerujem kako će se pokrenuti postupak za njegovo proglašenje blaženim odnosno svetim što prije, zaslužno okončati.

Ostao sam iznenađen odličnim člancima, pisanim jasno, jednostavno, čitljivo i kršćanski afirmativno. Glasilo je grafički moderno, čisto, s izvrsnim fotografijama i kvalitetnim tiskom. Očekujem kako će ovo štivo biti poticaj svima nama, a posebice mladim generacijama, kako bi ustrajali na putu koji nam je Bog odredio!

Od srca čestitam svima koji su dali svoj doprinos kako bi se u hrvatskom katoličkom korpusu pojavilo jedno ovako kvalitetno osvježnje iz Bosne i Hercegovine.

Dr. Dražen Švagelj,
Vinkovci

Moji prijedozi

Ima nekoliko stvari o kojima Vam planiram pisati u vezi fra Lovre koji mogu biti nadopuna na ono što i sami znadete, i to ću napraviti narednih mjeseci, a sad samo dva-tri detalja. Naime, na Facebook stranici župe Turić naš je župnik nehotice stavio malo krivi termin procesije, a to je preuzeto na raznim stranama, pa i Glasniku broj 8.

Meni su ljudi na groblju spominjali 'da je procesija uranila', ali ja nisam shvaćao o čemu se radi, jer sam osobno planirao doći u 17 sati na mjesto pogibije, i onda ići u procesiji. Međutim, neki su se ravnali po tome da procesija kreće u 18:30, kako je pisalo, a mislio je župnik na 17:30, i ja sam to tako imao na pameti. Pa kad su ljudi okupljeni kod kapele i na groblju vidjeli kako procesija stiže već nešto nakon 18 sati (a mislili su da kreće tek u 18:30), malo su bili iznenađeni. Tako sam to shvatio po njihovim reakcijama. Bilo bi dobro da se ovaj raspored (okupljanje npr. u 17 sati na mjestu pogibije) zadrži u narednim godinama.

Drugo, na stranicama ponegdje se spominje fra Lovrinu mladu nedjelju koncem kolovoza ili početkom rujna. Ne znam je li imate informacije da je u prošlosti (prije rata sigurno) to bila mlada nedjelja u kolovozu. Ja se sjećam da je tad znalo biti problem kad mlada nedjelja padne npr. 1. 8. ili 1. 9. Onda su se ljudi iz udaljenijih krajeva znali zbuniti u računanju

jer nisu znali koji se datum bira, i u koju subotu ide procesija. Znači, bio je problem što je procesija subotom, a to se zvalo *Fra Lovrina mlada nedjelja*. Tad nije bilo telefona u selu, i nije bilo 'brze komunikacije'. I znalo se dogoditi da hodočasnici dođu u subotu - kad nije obilježavanje. Toga se sjećam kao dječak, dijelom i stoga jer je moj otac Viktor bio prakaratur iz Staroga Sela (dio sela gdje je kapela), i jer su kod nas prije znali noćiti i neki hodočasnici koji su dolazili godinama iz okolice Tuzle (o tome ću vam napisati nešto detaljnije svoje sjećanje).

Nakon rata vlč. Vlado Borić stavio je da to bude prva nedjelja u rujnu, a kad je došao za župnika vlč. Pero Brkić, u dogovoru s mještanima, kao bolji termin izabrao je konac kolovoza, jer je početak rujna uvijek i početak školske godine u Hrvatskoj (gdje je puno naših ljudi iz BiH) pa je manji broj školske djece koja može doći, a i njihovih roditelja). Vjerojatno su tu i neki drugi razlozi razmatrani.

Evo i treći detalj - kako su franjevci u Bosni s narodom izgradili tradiciju slavljenja mladih nedjelja. Ta je tradicija malo zamrla među vjeroničkim pukom, i možda bi bilo dobro da neki doktorand ili diplomand (npr., koji studiraju za vjeroučitelje) obradi tu temu 'štovanja mladih nedjelja u Bosni', a svakako u kontekstu fra. Lovre da se nešto o tome napiše za Glasnik fra Lovre.

U narednoj godini, svakako mislim da bi bilo korisno da se dogovor oko termina fra Lovrine

nedjelje naprave ranije, i da se pošalju poruke u okolne župe, poput župa u okolici Tuzle, Zovika i Brčkoga, kako bi se osvježila i možda obnovila hodočašća našega naroda iz okolice Tuzle na fra Lovrinu nedjelju. Možda bi mještani (o tome ću vidjeti s ljudima u selu) mogla snijeti i neke troškove npr. autobusa koji bi ih dovezao od Tuzle i vratio u subotu nakon mise. Jednako tako moglo bi se organizirati besplatan prijevoz za hodočasnike autobusom iz Županje, gdje je nakon rata mnogo starijih ljudi našega kraja.

Toliko za sada.

Srdačan pozdrav, i svako dobro Vam želim!

Bono Lučić,
Sesvete

Čestitke

Časopis je izvrstan. Baš interesantan za dane odmora i meditacije. Toliko zanimljivosti...

Hvala ti! Čestitke na ustrajnosti!

Zahvalan pozdrav

Mate Krajina,
Zagreb

Hvala na e-mailu i na *Fra Lovri*, glasilu Vicepostulature slugе Božjega fra Lovre Milanovića!

Glasilo je vrlo lijepo grafički i estetski uređeno. Također je zanimljivog i aktualnog sadržaja. Čestitam!

Želim Ti uspješan nastavak ovoga Bogu ugodnog i ljudima korisnog rada!

Srdačan pozdrav

Fra Anto Popović
Sarajevo

Na brzinu sam pregledao Glasnik (jer sam u gužvi ovih dana).

Sviđa mi se jer ima i zahtjevnijih tema ali i tema za običan puk (reportaža, pisama običnih ljudi itd). Grafički jako ukusno.

Čini mi se da ima previše "nekršćanskih" citata. A možda je to i dobro... U svakom slučaju, velika pohvala za trud i stručno obavljanje ovog posla.

Fra Josip Ikić,
Visoko

SVJEDOČENJA

Poštovani poštovatelji Sluge Božjega fra Lovre Milanovića,

U procesu beatifikacije veoma su važne dvije vrste svjedočenja ljudi.

Jedna vrst su ispovijesti onih koji su, po njihovu čvrstom uvjerenju, dobili od Boga neku milost po zagovoru Sluge Božjega. O tome oni daju osobno potpisanu izjavu pod prisegom da zaista govore istinu.

Druga vrst je svjedočenje o tzv. fama sanctitatis (glasu o svetosti), tj. o tradiciji spontanog pučkog štovanja Sluge Božjega i prije nego je Crkva pokrenula postupak beatifikacije.

Pozivamo Vas, stoga, da nam šaljete svoja svjedočenja bilo o sjećanju kakva je u Vašoj obitelji ili Vašem kraju bila tradicija fra Lovrina štovanja, bilo o eventualnoj milosti koju ste od Boga primili po fra Lovrinom zagovoru.

Vaša svjedočenja objavljujvat ćemo u ovoj rubrici.

Glasilo Vicepostulature
slugе Božjega
fra Lovre Milanovića

FRA LOVRO

Nakladnik:

Vicepostulatura slugе Božjega
fra Lovre Milanovića, Franjevačka 6,
71000 SARAJEVO

Uređuje uredništvo:

Ilija Matanović, Mirko Filipović,
Marijan Karaula

Glavni urednik:

Marijan Karaula

Lektura:

Mirko Filipović

Grafički urednik:

Miodrag Spasojević Štrika

Adresa uredništva:

Vicepostulatura slugе Božjega
fra Lovre Milanovića, Franjevačka 6,
71000 SARAJEVO

E-mail adresa:

marijankaraula@bih.net.ba

Telefon:

+387 (0)33 232 884; mob. 063 294 852

Tisak:

SUTON, Široki Brijeg

Novčana se pomoć za proces i glasilo može uplatiti na adresu: Franjevački provincijalat Bosne Srebrene, Zagrebačka 18, 71000 Sarajevo,

Za tuzemstvo:

Transakcijski račun: 3385702200205779

Za inozemstvo:

Račun: 25016164101

BIC-SWIFT: UNCRBA 22

IBAN: BA393380604815378802

Naziv banke: UniCredit banka d.d. Mostar, Poslovnica Sarajevo,

Zagrebačka 2-4

Svrha: *Za postupak beatifikacije fra Lovre Milanovića*

MOLITVA
*za proglašenje blaženim
sluge Božjega fra Lovre Milanovića*

Dobri i pravedni Bože!
Sluga tvoj fra Lovro Milanović
darovao je svoj mladi život kao žrtvu
vjernosti Tebi i svojim bližnjima.
Nikome nije zla činio, nikoga mrzio,
nego je,
kako svjedoči narodno pamćenje,
i svome ubojici javno oprostio,

kajući se za svoje grijehe
i moleći da ga primiš
i da mu se smiluješ.

Narod ga već odavna smatra svetim
i dostojnim vječnoga života.
Pomozi da ga i Tvoja Crkva
prihvati kao blaženika
dostojna vjerničkog štovanja
i molitve za zagovor
u nevoljama života.
Po Kristu, Gospodinu našem. Amen